

Udskriftsdato: 5. april 2026 (Gældende)

Vejledende udtalelser om aktindsigt i miljøoplysninger

Ministerium: Miljøministeriet

Journalnummer: Miljøstyr., j.nr. M 1014-0022

Vejledende udtalelser om aktindsigt i miljøoplysninger

1. Indledning

Ved lov nr 292 af 27. april 1994 om aktindsigt i miljøoplysninger er der sket en gennemførelse af Rådets direktiv nr. 90/313/EØF om fri adgang til miljøoplysninger.

Når der ligger et direktiv til grund for en lov, skal denne altid fortolkes ud fra direktivets bestemmelser. Loven og direktivet er optrykt som bilag 1 og 2.

Direktivets væsentligste bestemmelser har længe været gældende i Danmark i medfør af offentlighedsloven og forvaltningsloven, der også gælder miljøoplysninger. Der er dog tre punkter, hvor der er en forskel.

For det første giver direktivet ret til aktindsigt i miljøoplysninger hos en videre kreds end i den danske lovgivning. For det andet fastsætter direktivet en absolut frist på 2 måneder inden for hvilken, der skal være truffet afgørelse i en sag om aktindsigt. Og for det tredje kan retten til aktindsigt i miljøoplysninger efter direktivet ikke begrænses af, hvornår disse oplysninger er tilvejebragt eller af andre særlige regler, som tilfældet er efter offentlighedsloven og forvaltningsloven.

Lov om aktindsigt i miljøoplysninger fastsætter kun de ændringer som er nødvendige for at gennemføre direktivet og henviser på alle områder til de gældende regler i offentlighed- og forvaltningsloven.

Det betyder, at det er de pågældende loves almindelige betingelser, der i øvrigt finder anvendelse på aktindsigt i miljøoplysninger, herunder de begrænsninger i og undtagelserne fra den almindelige adgang til aktindsigt efter offentlighedsloven og for parters vedkommende efter forvaltningsloven.

Når loven henviser til forvaltningsloven skyldes det, at parters adgang til aktindsigt i miljøoplysninger fortsat skal reguleres efter forvaltningsloven, hvilket klart må fremgå, hvis man skal undgå retsusikkerhed om, hvilket regelsæt der skal bruges i forbindelse med parters aktindsigt i miljøoplysninger.

2. Formål

Disse vejledende udtalelser har til formål at gøre offentligheden i almindelighed, samt myndigheder og de virksomheder, der ikke før har været forpligtet til at give aktindsigt, opmærksom på reglerne.

I det følgende belyses forskellige spørgsmål i forbindelse med reglernes anvendelse:

Hvad er en miljøoplysning?

Hvilke myndigheder og virksomheder skal give aktindsigt i miljøoplysninger?

Hvem har ret til aktindsigt?

Fremgangsmåden ved anmodning om aktindsigt.

Fremgangsmåden ved meddelelse af aktindsigt.

Hvornår kan en anmodning om aktindsigt afslås?

Hvornår finder reglerne om aktindsigt i offentlighedsloven og forvaltningsloven ikke anvendelse?

Hvilke krav stilles der til afgørelsen af en sag om aktindsigt?

Klage over en afgørelse om aktindsigt.

Betaling for aktindsigt i miljøoplysninger.

Tvivilsspørgsmål.

Da loven i vidt omfang henviser til reglerne i offentlighedsloven og forvaltningsloven, henvises der under de enkelte punkter til de mere udførlige vejledninger fra Justitsministeriet om disse love, som det må anbefales at bruge. (Vejledning om lov om offentlighed i forvaltningen, Justitsministeriet 1986 og Vejledning om forvaltningsloven, Justitsministeriet 1986).

3. Hvad er en miljøoplysning?

3.1 Generelt

Miljøoplysninger defineres i § 3 i overensstemmelse med direktivet. Opremsningen af de former, oplysningerne kan foreligge i, er ikke udtømmende. Det vil sige, at fremtidens eventuelle ny måder at opbevare data på også vil være omfattet af loven.

Ordlyden skal fortolkes i overensstemmelse med forvaltningslovens dokumentbegreb, således at miljøoplysningerne skal foreligge på et medie og ikke omfatter f. eks. fysiske prøver.

Efter direktivet defineres miljøoplysninger som oplysninger »til rådighed«.

Ordlyden »til rådighed« må forstås således, at der kun er pligt til at give aktindsigt og ikke til at foretage en behandling af oplysningerne.

3.2. Har det betydning, hvornår miljøoplysningen er tilvejebragt?

I modsætning til offentlighedsloven og forvaltningsloven er der ret til aktindsigt i miljøoplysninger uanset, hvornår disse er tilvejebragt.

4. Hvilke myndigheder og virksomheder skal give aktindsigt i miljøoplysninger?

Alle myndigheder, virksomheder m.v., som er omfattet af offentlighedsloven, er også omfattet af lov om aktindsigt i miljøoplysninger. Se nærmere offentlighedslovens § 1.

Direktivet giver endvidere adgang til aktindsigt hos organer med offentligt ansvar for miljøet og underlagt offentlig kontrol (art. 6). Omfanget af dette begreb i direktivet, som ikke tidligere er kendt i dansk ret eller i EU-retten, kan ikke fastlægges entydigt.

Det antages, at alle virksomheder har indflydelse på miljøet og dermed har et ansvar for miljøet, hvorefter denne betingelse ikke får en selvstændig betydning. Efter lovens forarbejder omfatter det nu virksomheder, der ikke er i hel eller delvis konkurrence med andre virksomheder i ind- og udland og, hvor det offentlige gennem ejerskab har en bestemmende indflydelse.

Virksomheder som DONG, A/S Storebæltsforbindelsen og A/S Øresundsforbindelsen er med sikkerhed omfattet, hvorimod Københavns Lufthavn og Tele Danmark ikke er omfattet, fordi de er i konkurrence med andre lignende virksomheder i udlandet.

Hvilke andre virksomheder, der er omfattet, må afgøres konkret ud fra de beskrevne kriterier.

5. Hvem har ret til aktindsigt?

Enhver har ret til aktindsigt i miljøoplysninger. Lige som efter offentlighedsloven skal alle have adgang til aktindsigt. Se offentlighedslovens § 4.

6. Fremgangsmåden ved anmodning om aktindsigt

Der stilles ikke formkrav i forbindelse med en anmodning om aktindsigt i miljøoplysninger. Anmodningen kan fremsættes mundtligt eller skriftligt overfor den pågældende myndighed eller virksomhed. Men sagen skal kunne identificeres. Se offentlighedslovens § 4, stk. 3 og Justitsministeriets vejledning.

7. Fremgangsmåden ved meddelelse af aktindsigt

Da lovens § 4, stk.1 henviser til de gældende regler om aktindsigt, er det myndigheden eller organet omfattet af lovens § 1, stk. 2, der afgør, om der skal meddeles aktindsigt, og i givet fald i hvilken form aktindsigten skal meddeles, f. eks. ved gennemsyn på stedet eller ved kopi.

Se offentlighedslovens § 16, stk. 1 og for parters vedkommende forvaltningslovens § 16, stk. 2 og Justitsministeriets vejledninger.

8. Hvornår kan der gives afslag på aktindsigt i miljøoplysninger?

Retten til aktindsigt kan kun begrænses efter lovens § 2 stk. 1, hvis oplysningerne er omfattet af en undtagelsesgrund i offentlighedsloven eller i forvaltningsloven, der ikke falder ind under lovens § 2 stk. 2, se punkt 9,

Se nærmere Justitsministeriets vejledninger om undtagelserne.

Da miljøoplysninger som hovedregel har karakter af faktiske oplysninger, må det antages, at aktindsigt hovedsagelig kun kan afslås efter offentlighedslovens § 12, stk. 1, nr. 2 og § 13, stk. 1, nr. 1-6, forvaltningslovens § 15, stk. 1.

Dette betyder blandt andet, at forretningshemmeligheder samt oplysninger om størrelsen, placeringen og karakteren af forskellige militære anlæg, installationer og materiel, forsvarets beredskabsplaner og forsvarsrelateret samarbejde med andre lande af hensyn til landets sikkerhed og internationale aftaler forbundet hermed, ikke er omfattet af retten til aktindsigt i miljøoplysninger.

Såfremt undtagelsesbestemmelserne i henholdsvis offentlighedslovens § 13, stk. 1, nr. 1-6, eller forvaltningslovens § 15, stk. 1 kun gør sig gældende for en del af dokumentet, skal den pågældende gøres bekendt med dokumentets øvrige indhold, jf. offentlighedslovens § 13, stk. 2 og forvaltningslovens § 15, stk. 2. Se nærmere Justitsministeriets vejledninger.

Dog må brede skønsmæssige undtagelsesbestemmelser fortolkes i overensstemmelse med direktivet. F. eks. må brugen af offentlighedslovens § 13, stk. 1, nr. 6, begrænses til situationer, der er omfattet af art. 3, stk. 2, 6. og 7. »pind«, om materiale forelagt af tredje mand, og materiale, hvis offentliggørelse snarere vil bevirke, at det miljø, som materialet vedrører, vil lide skade. Det sidste kan for eksempel være oplysninger om, at sjældne arter af flora og fauna findes i bestemte områder.

9. Hvornår finder reglerne om aktindsigt i offentlighedsloven og forvaltningsloven ikke anvendelse

9.1. Særlige regler om aktindsigt

Efter lovens § 2 stk. 2 kan retten til aktindsigt kun begrænses af særlige regler om aktindsigt, hvis disse særlige regler er en gennemførelse af Fællesskabsretlige forpligtelser.

Bestemmelsen i offentlighedslovens § 14 om, at aktindsigt begrænses af særlige bestemmelser om tavshedspligt må antages at være i overensstemmelse med direktivets art. 3, stk 2, 5. »pind«, om den fortrolige karakter af personlige data og/eller dokumenter.

9.2 Begrænsninger i forhold til hvornår miljøoplysningerne er indhentet

I modsætning til offentlighedsloven og forvaltningsloven er der ret til aktindsigt uanset, hvornår oplysningen er indhentet.

Direktivet hjemler ikke mulighed for tidsmæssige begrænsninger i adgangen til aktindsigt, derfor indeholder lov om aktindsigt i miljøoplysninger ikke en sådan begrænsning. Der vil dog næppe være mange miljøoplysninger fra tiden før, der efter dansk ret blev givet adgang til aktindsigt.

10. Afgørelser i sager om aktindsigt i miljøoplysninger

10.1. Hvor hurtigt skal en anmodning om aktindsigt i mødekomes eller afslås?

Både efter offentlighedsloven og efter forvaltningsloven kræves en reaktion indenfor 10 dage, såfremt anmodningen ikke umiddelbart kan afslås eller efterkommes. Ombudsmanden har i sin beretning for 1990 (side 50f) udtalt, at 10 dages fristen, selv om den ikke er absolut, har som forudsætning, at afgørelser om aktindsigt normalt træffes inden 10 dage.

Denne regel bibeholdes og suppleres i § 4, stk. 1 med en absolut 2 måneders frist for at træffe afgørelse i en sag om aktindsigt. Fristen regnes fra modtagelsen af anmodningen om aktindsigt.

10.2. Begrundelse af afgørelsen

Et afslag på aktindsigt skal begrundes, lovens § 4 stk. 1, sidste punktum.

Da nogle af de omfattede virksomheder ikke i øvrigt vil være omfattet af forvaltningsloven og dennes begrundelsespligt i kapitel 6, og dette kræves efter direktivets art. 3, stk. 4, har det været nødvendigt at indsætte begrundelsespligten i loven.

11. Klage over en afgørelse om aktindsigt

Med hensyn til prøvelse af afgørelse om aktindsigt kræver direktivet i art. 4, at en person, der har fået afslag på aktindsigt, skal kunne anmode om retlig eller administrativ prøvelse af afgørelsen i overensstemmelse med medlemsstatens retsorden.

Lovens § 4 stk. 2 indebærer en videreførelse af den ordning, der er gældende efter offentlighedsloven og forvaltningsloven. Den anvendte ordlyd er identisk med den, der findes i offentlighedslovens § 15, stk. 2. Se nærmere Justitsministeriets vejledninger.

Også afgørelser truffet af virksomhed omfattet af lovens § 1, stk. 2, vil i princippet kunne påklages i overensstemmelse hermed. Men da det kræves, at der består en klageadgang med hensyn til virksomhedens afgørelse eller sagsbehandling, vil der antagelig sjældent være adgang til administrativ klage over afslag på aktindsigt i virksomheder omfattet af § 1, stk. 2. Afslag på aktindsigt i virksomheder, der er omfattet af § 1, stk. 2, vil i lighed med andre afslag på aktindsigt i miljøoplysninger kunne indbringes for domstolene i overensstemmelse med de almindelige regler herom.

12. Betaling for aktindsigt i miljøoplysninger

Loven fastslår, at betaling for afskrifter eller kopier af oplysninger på papir opkræves efter de regler, justitsministeren har fastsat i bekendtgørelse nr. 647 af 18. september 1986 om betaling for afskrifter og fotokopier, der udleveres i henhold til lov om offentlighed i forvaltningen og i bekendtgørelse nr. 646 af 18. september 1986 om betaling for afskrifter og fotokopier, der udleveres i henhold til forvaltningsloven.

Omkostningerne ved meddelelse af aktindsigt i oplysninger fra andre medier end papir kan være meget forskellige.

Direktivet åbner i artikel 5 mulighed for at fastsætte et gebyr idenfor rimelighedens grænser. Dette må tolkes som en adgang til at få omkostningerne dækket.

Lovens § 5, stk. 2 bemyndiger vedkommende minister til at fastsætte regler om betaling for aktindsigt i miljøoplysninger, der er til rådighed i andet end skriftlig form.

De enkelte ministre skal derfor udstede regler på området, hvis der er behov.

Den der beder om aktindsigt bør så vidt muligt på forhånd få oplysning om betalingens størrelse, når der anmodes om aktindsigt ved kopi af lydbånd og film.

11.1 Miljøoplysninger tilvejebragt i forbindelse med Miljøministeriets lovgivning

For såvidt angår betaling for miljøoplysninger, der er tilvejebragt som led i administrationen af regelsættet under Miljøministeriets område, har Miljøministeren udstedt bekendtgørelse nr. 577 af 24. juni 1994. Efter denne opkræves der betaling efter reglerne om betaling for afskrifter eller kopier, fastsat af justitsministeren, når oplysninger, der opbevares på EDB, udleveres på papir. Som omtalt under pkt. 7 er det den, der meddeler aktindsigt, der bestemmer, hvorledes aktindsigten skal gives. Drejer det sig om oplysninger på film eller lydbånd, kan der tages betaling for aktindsigt i sådanne oplysninger svarende til de faktiske omkostninger ved fremstillingen af kopien. De faktiske omkostninger kan dække udgifterne ved kopiens fremstilling og forsendelsesomkostningerne. Hvis den pågældende myndighed eller virksomhed selv foretager kopiering kan udgifter til f. eks. råbånd, film, maskinleje og forsendelse medregnes.

Såfremt aktindsigt i oplysninger, der opbevares på EDB, ønskes i form af en kopi af bånd eller diskette kan myndigheden eller virksomheden kræve en betaling, hvor der udover udgifter til materialer og maskinleje også indgår en rimelig andel af basens driftsomkostninger.

13. Tvivlsspørgsmål

Tvivlsspørgsmål om forståelsen af reglerne om aktindsigt i miljøoplysninger, herunder denne vejledning kan rettes til Miljøstyrelsen.

Miljøstyrelsen, den 30. juni 1994

Mogens Moe

Bilag 1

Lov nr. 292 af 27. april 1994

Lov om aktindsigt i miljøoplysninger

Bilag 2

Rådets Direktiv af 7. juni 1990 om fri adgang til miljøoplysninger (90/313/EØF)